

عدم تناسب روابط تجاری ایران و جمهوری آذربایجان با اشتراکات فرهنگی و تاریخی دو کشور

g/سرویس ایران

حجم مبادلات تجاری ایران و جمهوری آذربایجان در سالهای اخیر از 500 میلیون دلار در سال بیشتر نشده است در حالی که برخی از کشورهای منطقه تلاش می کنند در بخش های مختلف اقتصادی این کشور نوپای آسیای میانه ، فعالیتهای تجاری خود را بیش از پیش افزایش دهند.

بر اساس آمارهای موجود سال گذشته حجم مبادلات تجاری ایران و جمهوری آذربایجان در مجموع به 482 میلیون دلار رسید که از این میزان 370 میلیون دلار مربوط به صادرات ایران به این کشور و 112 میلیون دلار واردات کشورمان از جمهوری آذربایجان بود که تراز بازرگانی مثبت 258 میلیون دلاری برای ایران داشت.

این در حالی است که در سال 88 میزان واردات جمهوری آذربایجان از ایران حدود 272 میلیون دلار و میزان صادرات این کشور نیز حدود 171 میلیون دلار بود که این رقم توازن مثبت 201 میلیون دلاری به نفع جمهوری اسلامی ایران در بر داشت.

با توجه به حسن همجواری و مرزهای مشترک بیش از 600 کیلومتری بین ایران و جمهوری آذربایجان و با توجه به توانمندیهای اقتصادی ایران ، دست اندرکاران اقتصادی کشورمان می توانند با برنامه ریزی های مناسب، به تدریج صادرات خود را به این کشور همسایه ، رونق بیشتری دهند.

چندی پیش کمیته دولتی آمار جمهوری آذربایجان در گزارش خود اعلام کرد در شش ماهه نخست سال جاری میلادی حجم مبادلات تجاری این کشور به 17 میلیارد و 400 میلیون دلار رسید که 13 میلیارد و 100 میلیون دلار آن مربوط به صادرات و چهار میلیارد و 300 میلیون دلار آن را واردات انواع کالا تشکیل داد و مازاد تجاری این کشور در این مدت هفت میلیارد و 700 میلیون دلار اعلام شد.

بر اساس این گزارش ، 80 درصد مبادلات تجاری جمهوری آذربایجان با کشورهای انگلیس، ایتالیا ،فرانسه، آمریکا، روسیه، اوکراین، ترکیه ،مالزی ،اندونزی، بلاروس ،آلمان، هند، چین و رژیم صهیونیستی بوده است و از ایران در این فهرست نامی برده نشده است.

به اعتقاد برخی از کارشناسان اقتصادی ، عضویت ایران و جمهوری آذربایجان در سازمانهای منطقه ای و بین المللی از جمله اگو و سازمان کنفرانس اسلامی، زمینه های مناسبی برای توسعه روابط اقتصادی بین دو کشور را فراهم می کند ، اما تاکنون طرفین از این ظرفیت ها به نحو مناسبی استفاده نکرده اند.

39#&محمد باقر بهرامی' سفیر جمهوری اسلامی ایران در باکو معتقد است: با توجه به اشتراکات دینی، فرهنگی ، سیاسی و تاریخی بین دو کشور در حال حاضر این حجم مبادلات تجاری بین دو کشور قانع کننده نیست.

وی تاکید کرده است: بر اساس برنامه ریزیهای انجام شده افزایش حجم مبادلات تجاری بین دو کشور در يك دوره سه ساله باید به حدود پنج میلیارد دلار و در مرحله بعدی به 10 میلیارد دلار در سال افزایش یابد.

از طرفی' جوانشیر آخوندف' سفیر جمهوری آذربایجان در تهران می گوید: ما همواره به دنبال گسترش روابط تجاری بین ایران و جمهوری آذربایجان هستیم، زیرا دو کشور از ظرفیت های لازم برای افزایش حجم مبادلات تجاری 600 میلیون دلاری به بیش از 10 میلیارد دلار در سال را دارند.

از حدود 500 میلیون دلار حجم مبادلات تجاری بین ایران و جمهوری آذربایجان 350 میلیون دلار آن مربوط به صادرات ایران به این کشور و 150 میلیون دلار صادرات جمهوری آذربایجان به ایران است و علیرغم برگزاری هفتمین کمیسیون اقتصادی دو کشور به ریاست وزرای امور خارجه ایران و جمهوری آذربایجان در سال 87 در باکو، مناسبات تجاری دو کشور در پایین ترین سطح باقی مانده است.

هم اکنون پلاستیک، سیب زمینی، پیاز، محصولات کشاورزی، مصالح ساختمانی و کاشی از جمله کالاهایی است که از ایران به جمهوری آذربایجان صادر می شود و واردات کشورمان را از جمهوری آذربایجان آهن آلات و چوب تشکیل می دهد.

با این حال افزایش سفر اتباع دو کشور در سالهای اخیر در توسعه اقتصادی دو کشور نیز بی تاثیر بوده است به طوری که در سال گذشته بیش از يك میلیون و 500 هزار مسافر از مرزهای زمینی بیله سوار و آستارا تردد کردند اما این موضوع در گسترش مناسبات تجاری بین ایران و جمهوری آذربایجان آنچنان تاثیر مثبتی نداشته است.

بررسی های انجام شده نشان می دهد در مقایسه با ایران قیمت بسیاری از کالاها از جمله مواد غذایی در جمهوری آذربایجان بالا است و با لغو رژیم روادید از طرف ایران بسیاری از آذری ها برای خرید کالاهای ایرانی از شهرهای بیله سوار و آستارا به ایران سفر می کنند اما با اعمال محدودیت های زیادی، مقامات گمرکی این کشور طی چند ماه گذشته از ورود کالاهای ایرانی به همراه مسافر از این شهرها به این کشور جلوگیری کرده اند.

با این حال انتظار می رفت با سفر' شمس الدین حسینی' وزیر امور اقتصادی و دارایی جمهوری اسلامی ایران و 'علی آقا محمدی' معاون هماهنگی های اقتصادی ریاست جمهوری اسلامی به باکو در طول دو سال گذشته مناسبات تجاری دو کشور توسعه یابد اما تاکنون در این زمینه پیشرفت قابل توجهی، حاصل نشده است.

آقامحمدی در پایان دیدار سه روزه هیات اقتصادی ایران از جمهوری آذربایجان، مذاکرات انجام شده با مقامات اقتصادی این کشور را موفق ارزیابی کرد اما سفرهای سال گذشته مقامات ایرانی و تلاشهای معاون هماهنگی اقتصادی ریاست جمهوری نیز تاکنون بر توسعه روابط تجاری دو کشور آنچنان تاثیر مثبتی نگذاشته است.

وی که با هیاتی متشکل از نمایندگان وزارتخانه های اقتصادی، بانکی و صنعتی بخش های دولتی و خصوصی کشورمان به باکو سفر کرده بود در خصوص توسعه روابط تجاری بین دو کشور با مقامات عالی رتبه جمهوری آذربایجان از جمله رییس جمهوری ، نخست وزیر و وزرای صنایع و انرژی ، حمل و نقل ، دارایی ، توسعه اقتصادی، رییس کل بانک مرکزی و وزیر امور خارجه این کشور دیدار و گفتگو کرد اما در این زمینه ها نیز تاکنون موفقیتی به دست نیامده است.

در ادامه سفر مقامات اقتصادی ایران به جمهوری آذربایجان و با سفر 'محمد نهاوندیان' رییس اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران به باکو در سال 88 ، توانمندیهای شرکت های ایرانی در بخش های مختلف اقتصادی باردیگر با مقامات اقتصادی بخش خصوصی جمهوری آذربایجان مورد بحث و بررسی قرار گرفت.

نهاوندیان تاکید کرد: چنانچه اتاق بازرگانی جمهوری آذربایجان با جدیت توسعه روابط تجاری دو کشور را دنبال کند اتاق ایران آمادگی دارد با راه اندازی دفتر تجاری بین دو کشور در رفع مشکلات توسعه تجارت بین تهران و باکو گام های اساسی بردارد.

وی در این سفر کلنگ احداث مرکز تجاری و نمایشگاه دائمی ایران را در باکو بر زمین زد اما از آن زمان تاکنون، در خصوص احداث این مرکز نمایشگاهی عرضه کالاهای 30 استان ایران در جمهوری آذربایجان هیچ اقدام قابل توجهی انجام نشده است.

با تاسیس این مرکز نمایشگاهی انتظار می رفت گام های اساسی برای گسترش مناسبات تجاری ایران و جمهوری آذربایجان برداشته شود اما تاکنون اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران در این زمینه هیچ اقدامی به عمل نیاورده و دلیل آن را نامناسب بودن مکان این مرکز نمایشگاهی در منطقه یاسامال باکو اعلام می کنند.

در ادامه همکاری اتاق های بازرگانی ایران و جمهوری آذربایجان مقرر بود ، اتاق مشترک بازرگانی بین دو کشور راه اندازی شود اما در این خصوص نیز متأسفانه هیچ اقدامی مؤثر صورت نگرفته و همچنان در این بخش شاهد خلاءهای زیاد همکاری های تجاری بین ایران و جمهوری آذربایجان هستیم.

ترکیه در سالهای اخیر فعالیت های تجاری خود در جمهوری آذربایجان در سطح بسیار گسترده ای توسعه داده است به طوری هم اکنون در بیشتر فروشگاه های عرضه مواد غذایی این کشور محصولات ترکیه به قیمت بسیار بالاتری نسبت به ایران به وفور عرضه می شود و فروشگاه ها و رستوران های این کشور در تمام سطح شهر باکو و برخی از شهرهای این کشور فعال هستند.

آمارهای تجاری نشان می دهد که در سالهای اخیر ترکیه به عنوان بازار هدف در بخش های مختلف اقتصادی جمهوری آذربایجان بیش از دو میلیارد دلار سرمایه گذاری کرده است و بیش از هزار و 300 شرکت ترکیه ای در این کشور به ثبت رسیده است.

پیش بینی می شود حجم مبادلات تجاری ترکیه و جمهوری آذربایجان در پایان سال جاری به بیش از سه میلیارد دلار افزایش یابد در حالی که روابط تجاری این کشور همسایه با ایران در حداقل ها باقی مانده است.

با توجه به نیاز های جمهوری آذربایجان در بخش های مختلف اقتصادی در سال جاری به طور مستمر هر ماه یک نمایشگاه بین المللی در مرکز دائمی نمایشگاه های بین المللی آکسپو باکو برگزار شده است اما حضور شرکت های دولتی و خصوصی ایران در این نمایشگاه ها بسیار کم رنگ بوده و یا اینکه از ایران هیچ شرکتی در این نمایشگاه ها شرکت نکردند.

جمهوری آذربایجان با جمعیت 9 میلیون نفری و مشترکات فراوان فرهنگی، دینی ، تاریخی می تواند به عنوان یکی از دروازه های ورود به بازارهای هدف در منطقه قفقاز شمالی مورد توجه صادرکنندگان بخش های دولتی و خصوصی ایران قرار گیرد.

پس از فروپاشی شوروی سابق متأسفانه پس از سالها که از استقلال جمهوری آذربایجان می گذرد شرکت های بزرگ توانمند ایران در این کشور حضور نیافتند تا با برنامه ریزی و شناخت بازار جمهوری آذربایجان کالاهای ایرانی را به این کشور صادر کنند.

هرچند که رفت و آمد مقامات دو کشور به تهران و باکو در سالهای اخیر بیشتر شده است اما مناسبات تجاری و بازرگانی ایران و جمهوری آذربایجان متناسب با آن از روند مناسبی برخوردار نبوده و تلاش های مقامات اقتصادی ایران در این بخش نتیجه کمتری داشته است.

39#'کازم دلخوش'؛عضو کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی در گفت و گو با خبرنگار ایرنا ، گفت: حجم مبادلات تجاری 300 تا 400 میلیون دلاری سالانه بین ایران و جمهوری آذربایجان با توجه به ظرفیت های اقتصادی دو کشور، بسیار اندک دانست و باید این رقم به پنج تا شش برابر رقم فعلی افزایش یابد.

39#'فرشید کیوان'؛ یک تولید کننده ایرانی در جمهوری آذربایجان معتقد است: بزرگترین مانع ورود کالای ایرانی به جمهوری آذربایجان دریافت هزینه های غیر متعارف گمرکی از صادر کنندگان است که این عامل سبب شده قیمت تمام شده کالای ایرانی نسبت به کالاهای ترکیه و روسیه در هر تن بین 100 تا 200 دلار افزایش یابد.

به گفته این تولید کننده ایرانی، پایین بودن نرخ دلار نیز در ایران سبب شده قیمت کالای ایرانی در مقایسه با کالای ترکیه افزایش یابد به طوری که با یک دلار در ترکیه می توان دو کیلوگرم کالا خریداری کرد اما در ایران با یک دلار حدود یک کیلوگرم کالا خریداری می شود.

وی یاد آور شد: این دو عامل سبب شده تاجر ایرانی برای کاهش هزینه های خود از عرضه کالاهای کیفی در جمهوری آذربایجان خودداری کند و طی 10 سال گذشته این روند به تدریج بیشتر مورد توجه قرار گرفته است.

کیوان اظهارداشت: چون به تدریج کیفیت کالاهای ایرانی کاهش یافته ، کم کم تقاضا نیز در بازار جمهوری آذربایجان نسبت به کالای ایرانی کمتر شده به طوری که هم اکنون کالای ایرانی در بازار این کشور خریداران کمتری دارد.

از طرفی برخی از کارشناسان اقتصادی عدم کیفیت کالاهای ایرانی ، ضعف ساختارهای اقتصادی برای هدایت تجار ایرانی ، نامناسب بودن بسته بندی کالاهای ایرانی، عدم وجود مراودات بانکی بین دو کشور و کمبود منابع مالی را در عدم توسعه مناسبات تجاری بین ایران و جمهوری آذربایجان تاثیرگذار می دانند.

همچنین شرایط سخت قوانین و مقررات در دو طرف و وجود رشوه و رانت خواری در بخش های مختلف جمهوری آذربایجان مانع دیگری در توسعه اقتصادی بین ایران و جمهوری آذربایجان است ضمن آنکه ضعف سیستم بانکی، نبود حمایت های مشخص از صادر کنندگان کالا به این کشور و طولانی بودن بوروکراسی صادرات و واردات از دیگر موانع توسعه اقتصادی بین دو کشور است.

نبود اراده سیاسی مقامات جمهوری آذربایجان برای واردات کالا از ایران نیز در طول سالهای اخیر به یکی از موانع توسعه تجارت بین دو کشور تبدیل شده زیرا مقامات این کشور علیرغم اینکه اعلام می کنند که باید روابط دو کشور توسعه یابد اما در این زمینه تمایلی از خود نشان نمی دهند.

جمهوری آذربایجان امروز به یکی از مهمترین صادر کنندگان نفت و گاز به کشورهای غربی تبدیل شده است و شرکت های بزرگ نفتی در مجموع با انجام بیش از 50 میلیارد دلار در بخش های نفت و گاز این کشور درصدد تسهیل صادرات نفت و گاز جمهوری آذربایجان به اروپا هستند.

بر اساس آمارهای موجود جمهوری آذربایجان سال گذشته 51 میلیون تن نفت و 27 میلیارد متر مکعب گاز تولید کرد که بیش از دو سوم آن را صادر کرده است و این نشان می دهد این کشور به عنوان یکی از مهمترین بازارهای هدف برای صنایع مختلف ایرانی از جمله خودروسازی و مصالح ساختمانی باید مورد توجه جدی دست اندرکاران بخش های مختلف اقتصادی کشورمان قرار گیرد.

هم اکنون بیش از یک میلیون دستگاه خودرو در این کشور تردد می کنند و ماهانه حدود پنج هزار دستگاه انواع خودرو وارد این کشور می شود اما عرضه خودروهای ایرانی در این کشور با مشکلات اساسی مواجه است و صنایع خودروسازی کشورمان به راحتی این بازار مناسب را در همسایگی خود از دست داده اند.

صنایع خودروسازی کشورمان می توانند با عرضه قیمت مناسب خودرو، استقرار نمایشگاه دائمی و خدمات پس از فروش به سهولت به بازار خودرو این کشور دسترسی پیدا کنند در حالی که این کشور هم اکنون از تمام کشورهای جهان از جمله ژاپن ، اروپا ، کره جنوبی ، روسیه، ترکیه و چین خودروهای مورد نیاز خود را وارد می کند.

راه اندازی خط تولید سمند ایران خودرو در منطقه شاماخ جمهوری آذربایجان شرایط مناسبی را برای عرضه این خودرو ایرانی را در این کشور به وجود آورد ولی این کارخانه مونتاژ پس از تولید سه هزار دستگاه سمند ال ایکس به علت بدهی که قابل توجه نیز نبود، تعطیل شد تا عملاً حضور شرکت های ایرانی در این کشور منتفی شود.

در سالهای اخیر ساخت و ساز پروژه های بزرگ مسکونی، تجاری و راهسازی در جمهوری آذربایجان رونق زیادی گرفته و ضروری است صادرکنندگان مصالح ساختمانی تلاش کنند تا بخشی از مصالح مازاد ایران را به جمهوری آذربایجان صادر کنند.